

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
BIURO ANALIZ

BIULETYN

nr 48 (293) • 23 czerwca 2005 • © PISM

nr egz. _____

Redakcja: Sławomir Dębski (redaktor naczelny), Dorota Dołęgowska (redaktor techniczny), Adam Eberhardt, Maria Konopka-Wichrowska (red. tekstu),
Maciej Krzysztofowicz, Grażyna Nowocień-Mach (redaktor tekstu), Emil Pietras (sekretarz Redakcji), Edyta Posel-Częściak, Rafał Tamogórski

Stosunki handlowe między UE i ChRL – sprawa tekstyliów i odzieży

Artur Gradziuk
(Pekin)

Od 1 stycznia 2005 r. handel tekstyliami i odzieżą odbywa się na zasadach GATT. Po 10 latach przeznaczonych na przygotowanie się do wolnego handlu wygaśnięcie Porozumienia w sprawie tekstyliów i odzieży stanowi poważne wyzwanie dla producentów z UE. Źródłem największego wzrostu importu będą Chiny. Nieograniczany kwotami ilościowymi import spowoduje redukcję zatrudnienia w sektorze tekstylno-odzieżowym, co będzie dotkliwie dla regionów o dużej koncentracji przemysłu tej branży, natomiast korzystne dla sektora handlu detalicznego.

Po ponad czterdziestu latach funkcjonowania kwot importowych od 1 stycznia 2005 r. międzynarodowy handel tekstyliami i odzieżą odbywa się na zwykłych zasadach Układu ogólnego w sprawie taryf celnych i handlu (GATT). Liberalizacja tego handlu wzbudza wiele kontrowersji, gdyż zatrudnienie w sektorze tekstylnym i odzieżowym – zwłaszcza w regionach, gdzie trudno znaleźć alternatywne – jest stosunkowo duże. W Unii Europejskiej ten sektor jest zdominowany przez małe i średnie przedsiębiorstwa, zlokalizowane w regionach, które pod względem dochodów i zatrudnienia są od niego wysoce uzależnione. Jednocześnie tekstylia i odzież są produktami, dzięki którym na wielostronnej liberalizacji handlu najwięcej mogą zyskać kraje rozwijające się. To właśnie było jedną z przyczyn ich zgody na włączenie usług i praw własności intelektualnej – co do których są sceptyczne – do porozumienia Rundy Urugwajskiej GATT w 1994 r.

Ochrona sektora tekstyliów i odzieży sięga lat pięćdziesiątych, kiedy to Japonia, Chiny, Hongkong, Indie i Pakistan dobrowolnie postanowiły ograniczyć eksport wyrobów bawełnianych do USA. W 1962 r. podpisane zostało Długookresowe porozumienie w sprawie międzynarodowego handlu tekstyliami bawełnianymi. Było ono renegocjowane wiele razy i w 1974 r. zastąpione porozumieniem Multi Fibre Agreement (MFA), obejmującym inne wyroby włókiennicze. MFA miało na celu stopniowe otwieranie rynków na handel tekstyliami, aby zapobiec zakłóceniom rynkowym. Na mocy MFA ograniczenia w imporcie tekstyliów były stosowane przez sześć państw: UE, Austrię, Kanadę, Finlandię, Norwegię i USA, a dotyczyły niemal wyłącznie importu z krajów rozwijających się.

Wygaśnięcie MFA nie oznaczało zniesienia ograniczeń w handlu tekstyliami, gdyż zostało ono zastąpione Porozumieniem w sprawie tekstyliów i odzieży (ATC), które zaczęło obowiązywać od powstania WTO 1 stycznia 1995 r. ATC było reżimem przejściowym, zakładającym dziesięcioletni okres dostosowawczy przed pełnym zniesieniem ograniczeń w handlu tekstyliami i odzieżą. W ramach ATC ograniczenia były stosowane przez UE, Kanadę, Norwegię i USA. W tym okresie stopniowo coraz większa liczba wyrobów miała podlegać regułom porozumienia GATT z 1994 r., a na pozostałe miały być zwiększane kwoty ilościowe. Jednakże, aby uchronić się przed liberalizacją handlu wyrobami najbardziej wrażliwymi, wymienione kraje zwiększyły bazę – od jakiej obliczany jest procentowy wzrost wolumenu wyrobów, którymi handel odbywa się na zasadach GATT – o wyroby wcześniej niepodlegające ograniczeniom. Dzięki temu kraje te wypełniały w kolejnych etapach zobowiązania ATC, unikając liberalizacji handlu wyrobami, na które były najwyższe ograniczenia. W ten sposób towary najbardziej wrażliwe na wzrost importu pozostawiono na ostatni etap dostosowawczy przed wygaśnięciem ATC 1 stycznia 2005 r.

Na mocy ATC Unia Europejska stosowała ograniczenia ilościowe wobec importu tekstyliów z Argentyny, Brazylii, Chin, Hongkongu, Indii, Indonezji, Makau, Pakistanu, Peru, Filipin, Singapuru, Korei Południowej, Tajwanu, Tajlandii i Sri Lanki. Ograniczenia ilościowe stosowane są również wobec importu z państw niebędących członkami WTO, m.in. Wietnamu czy Białorusi. Kwoty ilościowe były co rok zwiększane o wielkość różną dla odpowiednich krajów, średnio o 6% rocznie. Wprawdzie do ostatniego etapu ATC Unia zintegrowała z zasadami GATT około 51% importu tekstyliów i odzieży, jednak według kryteriów *terms of trade*, zostało zintegrowane jedynie 20%, a 80% pozostało do pełnej integracji z 1 stycznia 2004 r. Tak więc liberalizacja handlu tekstyliami i odzieżą została ograniczona do minimum, a wyzwanie, jakim był handel na konkurencyjnych zasadach wolnorynkowych, pozostawiono na ostatni możliwy termin. W tej sytuacji w Unii Europejskiej odkładano konieczną restrukturyzację sektora tekstylnego-odzieżowego, uniemożliwiając właściwe przygotowanie się do działalności w warunkach wolnej konkurencji.

W latach 1990-2000 w krajach UE zatrudnienie w sektorze tekstylnym-odzieżowym zmniejszyło się o prawie milion miejsc pracy. Wygaśnięcie ATC i otwarcie rynku europejskiego na konkurencję międzynarodową rysowało perspektywę dalszej likwidacji miejsc pracy. W październiku 2003 r. Komisja Europejska opublikowała raport [COM(2003) 649], w którym wskazywała wyzwania stojące przed przemysłem w warunkach wolnego handlu. W opinii KE odpowiedzialność za sprostanie tym wyzwaniom spoczywa przede wszystkim na samych przedsiębiorstwach, lecz zadaniem rządów jest stworzenie sprzyjających warunków do rozwoju i podniesienia konkurencyjności przemysłu. Powołano również specjalną grupę, która przedstawiła rekomendacje dostosowawcze po wygaśnięciu ATC w celu podniesienia konkurencyjności sektora [COM(2004) 668]. Grupa zaleciła: zwiększenie zakresu badań i innowacyjności produkcji; szkolenia w celu przekwalifikowania pracowników odchodzących z sektora; uruchomienie funduszy strukturalnych na rzecz restrukturyzacji i modernizacji sektora i w celu zapobieżenia kryzysowi społeczno-gospodarczemu w regionach o dużej koncentracji przemysłu tekstylnego; wzmożenie wysiłków w zakresie ochrony znaków towarowych i walki z piractwem; otwarcie rynków krajów trzecich na eksport z UE; zakończenie prac nad porozumieniem o zasadach pochodzenia towarów z państwami basenu Morza Śródziemnego; wzmocnienie współpracy z ChRL, zwłaszcza w ramach dialogu sektorowego. Trudno jednak nie zauważyć, że pomimo dziesięcioletniego okresu dostosowawczego przewidzianego w ATC, Unia zaczęła przygotowywać się do wolnego handlu tekstyliami i odzieżą w ostatnim momencie. Wprawdzie podjęcie zalecanych działań pomoże koniecznym dostosowaniom i restrukturyzacji sektora, jednak zbyt późne rozpoznanie potencjalnych problemów sprawi, że pierwsze lata handlu na normalnych zasadach mogą okazać się bardzo trudne dla przedsiębiorstw oraz regionów o dużej koncentracji produkcji tekstylnego-odzieżowego.

Pomimo średniookresowych kosztów dostosowawczych związanych ze zmniejszeniem zatrudnienia w sektorze wygaśnięcie ATC będzie miało pozytywny wpływ na gospodarkę Unii. Szacuje się, że korzyści netto dla PKB UE wyniosą około 25 mld

euro rocznie. Związane będą przede wszystkim z niższymi cenami towarów oraz re-alokacją środków do bardziej produktywnych sektorów. Import na normalnych zasadach będzie korzystny dla sektora handlu detalicznego, w którym zatrudnienie jest dziesięciokrotnie większe niż w sektorze tekstylno-odzieżowym. Będzie również korzystne dla sektora przetwórczego i usług, gdyż konsumenci, którzy znaczny odsetek dochodów przeznaczają na odzież, będą mieli więcej środków na zakup innych towarów i usług.

Wygaśnięcie ATC spowoduje zmiany w strukturze importu UE. Do 2004 r. najważniejszymi źródłami importu tekstyliów i odzieży były kraje basenu Morza Śródziemnego, wobec których UE nie stosowała ograniczeń ilościowych. Głównym importem była Turcja, z którą od 1995 r. UE pozostaje w unii celnej. Jednak – prawdopodobnie kosztem m.in. państw śródziemnomorskich – na wolnym handlu tekstyliami i odzieżą skorzystają Chiny, najbardziej konkurencyjny producent na świecie. Chiński przemysł tekstylny-odzieżowy przeszedł w latach dziewięćdziesiątych głęboką restrukturyzację. Funkcjonując w trudnych warunkach handlu ograniczonego kwotami ilościowymi, chińskie przedsiębiorstwa wprowadziły nowoczesne techniki zarządzania, a chcąc maksymalizować przychody z eksportu w ramach przyznanych im kwot, podniosły jakość produktów, dzięki czemu wzrosła wartość jednostkowa towarów. Dzięki niemal nieograniczonej podaży taniej siły roboczej chińskie przedsiębiorstwa są obecnie zdolne produkować wysokiej jakości towary po znacznie niższych kosztach niż producenci z innych krajów. Dzięki przeprowadzonym zmianom w sektorze Chiny znakomicie przygotowały się do ekspansji eksportowej po wygaśnięciu ATC¹.

Jak można było oczekiwać, już w pierwszym kwartale 2005 r. nastąpił bardzo wysoki wzrost importu tkanin i odzieży z Chin. W niektórych kategoriach towarowych wzrost ten wyniósł ponad 100%. Najskuteczniejszą metodą ograniczenia „nadmiernego” importu chińskich tekstyliów i odzieży okazują się dwustronne konsultacje z rządem Chin, dzięki czemu można osiągnąć przedłużenie okresu dostosowawczego dla europejskich producentów. Przypuszczalnie nie zdoła ono zahamować obecnego trendu w międzynarodowym handlu tekstyliami i odzieżą. Europejczycy producenci raczej nie mają szans na wygranie konkurencji cenowej z towarami chińskimi. Mniej zagrożona jest pozycja producentów towarów z wyższego segmentu rynku, wytwarzających towary wysokiej jakości i posiadających rozpoznawalną i uznaną markę. Jednakże i oni będą potrzebowali pomocy instytucji publicznych w ochronie znaków towarowych oraz ściganiu producentów i sprzedawców towarów nieautentycznych.

¹ Więcej na ten temat w: T.G. Moore, *China in the World Market: Chinese Industry and International Sources of Reform in the Post-Mao Era*, Cambridge University Press 2001.

OGŁOSZENIA

**POLSKI INSTYTUT SPRAW
MIĘDZYNARODOWYCH**

ogłasza rekrutację do

II edycji

STUDIUM POLITYKI ZAGRANICZNEJ

W

KOLEGIUM STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH

(październik 2005 – czerwiec 2006)

PROGRAM STUDIUM OBEJMUJE CZTERY KURSY:

- ***Polityka zagraniczna RP***
- ***Polska w Unii Europejskiej***
- ***Historia polskiej polityki zagranicznej w XX wieku***
- ***Kształtowanie polityki zagranicznej***

WYKŁADOWCY: wysocy urzędnicy państwowi, dyplomaci, pracownicy nauki, politycy

Absolwent otrzyma Dyplom ukończenia Studium Polityki Zagranicznej w Kolegium Stosunków Międzynarodowych.

Zasady rekrutacji: O przyjęcie mogą ubiegać się pracownicy administracji publicznej, którzy posiadają dyplom ukończenia wyższych studiów magisterskich. Limit przyjęć wynosi 30 osób.

Dokumenty proszę składać do 30 czerwca 2005 r. na adres:

Polski Instytut Spraw Międzynarodowych

Kolegium Stosunków Międzynarodowych
ul. Warecka 1a, skr. poczt. nr 1010, 00-950 Warszawa 1

INFORMACJE:

tel. (22) 556 80 66, 556 80 00
kolegium@pism.pl

Szczegółowe informacje oraz formularze rekrutacyjne dostępne na stronie:
www.pism.pl